

Můžeme porozumět proroctvím?

Texty na tento týden

Jr 29,23,24; Ž 139,1-6; Da 12,4; Zj 22,10; 2Tm 3,15-17; Žd 4,12

Základní verš

„Chce-li se něčím chlubit, ať se chlubí, že je prozíravý a zná mne; neboť já Hospodin prokazuji milosrdenství a vykonávám na zemi soud a spravedlnost; to jsem si oblíbil, je výrok Hospodínův.“ (Jr 9,24)

Křesťané se často neumí shodnout ani na základních pravdách Písma. Je tedy zákonité, že se dostávají do sporů i při výkladu proroctví. Takové neshody často vedou k závěru, že studium biblických proroctví je ztrátou času. Vždyť jestliže křesťané docházejí ke zcela protikladným výkladům a hádají se přitom o každé slovo, jaký smysl by mělo zabývat se biblickými proroctvími? Dokonce i mnozí věřící nabyli přesvědčení, že některé knihy Bible, jako například Zjevení, nelze pochopit, a je tedy zbytečné se jim věnovat. Namísto toho, aby tyto knihy četli, vyhýbají se jim, někdy dokonce i s „požehnáním“ kazatelů, kteří si myslí, že studium proroctví odhalí více problémů než řešení.

Nebylo tomu tak vždy. Během prvních osmnácti století křesťanské historie většina křesťanů pokládala biblická proroctví nejen za důležitá, ale nacházela v nich i útěchu a povzbuzení. Existovala dokonce překvapivá míra shody v tom, jaká jsou klíčová poselství jednotlivých proroctví. Přesně tak to Bůh zamýšlel: „Prosím vás, bratří, pro jméno našeho Pána Ježíše Krista, abyste všichni byli svorni a neměli mezi sebou roztržky, nýbrž abyste dosáhli plné jednoty smýšlení i přesvědčení“ (1K 1,10).

Tento týden prozkoumáme některé základní principy, které vedou ke konzistentnímu a spolehlivému pochopení proroctví.

Osnova lekce

V samotném úvodu studia tohoto čtvrtletí začneme obecně tím, nakolik vůbec může být Boží slovo (nejen prorocké texty) pro nás lidi srozumitelné a jaké základní principy brát v úvahu, abychom Písmu správně porozuměli.

- ▶ Mt 24,15.16: Kdo čte, ať rozumí (neděle)
- ▶ Ž 147,5; Ř 11,33; 2Tm 3,14.15: Naše limity a Boží touha, abychom mu rozuměli (pondělí)
- ▶ Da 12.4: Zaslíbení lepšího pochopení (úterý)
- ▶ Mt 5,18; 2Tm 3,15-17: Důležitost velkého biblického kontextu (středa)
- ▶ Da 7,2.3.17.23: Bible jako vlastní vykladač (čtvrtek)

KDO ČTE, AŽ ROZUMÍ

¹⁵Když pak uvidíte „znesvěčující ohavnost“, o níž je řeč u proroka Daniela, jak stojí na místě svatém – kdo čteš, rozuměj – ¹⁶tehdy ti, kdo jsou v Judsku, ať uprchnou do hor... (Mt 24,15.16)

Blaze tomu, kdo předčítá slova tohoto prorocství, a blaze těm, kdo slyší a zachovávají, co je tu napsáno, neboť čas je blízko. (Zj 1,3)

Osobní studium

Při návštěvě jakéhokoli kamenného či internetového křesťanského knihkupectví velmi rychle zjistíme, že existuje mnoho publikací o proroctvích a jejich výkladu. Ty však nabízejí nejen různé, ale velmi často i protichůdné názory. Člověk opravdu velmi snadno sklouzne k přesvědčení, že nikdo ve skutečnosti neví, co biblické prorocké knihy říkají. Jeden autor například tvrdí, že antikrist není nic jiného než metafora; jiný je přesvědčen, že antikrist teprve přijde v budoucnosti, a další přináší historické důkazy, že antikrist je někdo nebo něco, co zde bylo v dobách pohanské Římské říše. Jak řekl jeden zkušený kazatel: „Možná je Bible jen jako staré housle, na kterých se dá zahrát jakákoliv melodie.“

Samotná Bible však nic takového nenačňuje. Naopak, zve nás, abychom ji četli s vědomím, že Bůh nemluví nadarmo a že můžeme znát pravdu o tom, co prostřednictvím svého Slova říká.

Přečti si Mt 24,15; Zj 1,3; Mt 11,29 a Jr 9,23.24. Co naznačují uvedené texty o Božím úmyslu dát se nám poznat a pochopit?

Mnohé humanitní obory na univerzitách nabízejí kurzy, jejichž název zní přibližně „Bible jako literární dílo“. Věřící člověk by se mohl divit, proč by někdo chtěl vyslechnout množství přednášek, na kterých vyučující čte a vysvětluje Bibli, jako by se jednalo o dílo pohanské mytologie. Hlavní myšlenkou je, že v příbězích se sice může nacházet nějaká morální „pravda“, ale k těmto příběhům můžeme přistoupit, jak chceme, a najít v nich, co se nám líbí. Myšlenka, že by Bible měla být inspirována Bohem, je takovým učitelům k smíchu.

Učitel tedy čte a vysvětluje Bibli, ale neslyší v ní mluvit Boží hlas. Jiní při studiu Bible dospěli k závěrům, které jsou v jasném rozporu s jejím poselstvím. Bez toho, aby se člověk odevzdal Bohu a otevřel své srdce poznávání pravdy, velmi pravděpodobně při čtení Bible přehlédne její poselství a nepochopí milující a svatý Boží charakter zjevený na jejích stránkách. Může se to stát velmi lehce. Čteme-li tedy Bibli bez správných nástrojů, bez správného přístupu (ten je mimořádně důležitý) a bez vedení Ducha svatého, může to přinést více škody než užítku.

Aplikace

Někteří lidé mají tendenci se při čtení Bible soustředit na problémy či chyby, které by tam mohli najít. V čem je takový přístup značně problematický, a za jakých okolností by nám mohl přinést i něco pozitivního? Jaký způsob čtení Bible ti pomáhá růst duchovně i intelektuálně?

BŮH CHCE BÝT POCHOPEN

Velký je náš Pán, je velmi mocný, jeho myšlení obsáhnout nelze. (Ž 147,5)

Jak nesmírná je hloubka Božího bohatství, jeho moudrosti i vědění! Jak nevyzpytatelné jsou jeho soudy a nevystopovatelné jeho cesty! (Ř 11,33)

¹⁴*Ty však setrvávej v tom, čemu ses naučil a o čem jsi přesvědčen. Víš, od koho ses tomu naučil.*

¹⁵*Od dětství znáš svatá Písma, která ti mohou dát moudrost ke spasení, a to vírou v Krista Ježíše. (2Tm 3,14.15)*

Osobní studium

Je pro nás opravdu frustrující, když se v cizí zemi naléhavě potřebujeme domluvit v nemocnici nebo u lékaře, ale nemluvíme stejným jazykem. Víme, co potřebujeme říci, ale nemáme přiměřenou slovní zásobu, abychom to řekli.

S Bohem vyvstává jiný problém. Hospodin říká: „Jako jsou nebesa vyšší než země, tak převyšují cesty mé cesty vaše a úmysly mé úmysly vaše“ (Iz 55,9). Problém není v tom, že by Bůh neměl slovní zásobu pro komunikaci s námi. Problém je v tom, že my nemáme dostatečnou slovní zásobu ani intelektuální kapacitu, abychom ho plně pochopili.

Co naznačují následující pasáže o Božím uvažování ve srovnání s naším viděním světa?

Ž 139,1–6

Ž 147,5

Ř 11,33

1J 3,20

Pravdou je, že nikdy úplně nepochopíme Boha. On je totiž vševědoucí a nekonečně nás přesahuje. Jen velmi omezeně rozumíme světu kolem sebe, jak bychom tedy mohli plně pochopit jeho Stvořitele? Nemůžeme.

I když nikdy neobsáhneme všechno poznání, můžeme pochopit alespoň to, co je potřebné pro naše spasení (viz 2Tm 3,14.15). Když apoštolové vysvětlovali svým posluchačům evangelium, často se odvolávali na splněná proroctví. Z toho můžeme usoudit, že jedním z klíčových cílů proroctví je představit a vysvětlit plán spasení. V konečném důsledku nás tedy biblická proroctví mají přivést k Ježíši a k zaslíbení spasení, které nabízí celému lidstvu.

Vždyť ten, jehož prostřednictvím bylo všechno stvořeno (viz Ko 1,16; J 1,1–3), sestoupil na tuto zemi a obětoval se na kříži za hříchy každého člověka, i toho nejubožejšího. Tak nás miluje.

Vzhledem k tomu, co pro nás Pán učinil, touží, aby všichni, včetně těch nejubožejších, věděli, co nám v Ježíši nabízí. A právě prostřednictvím proroctví by se to mohlo podařit.

Aplikace

Opravdu je toho mnoho, co nevíme a čemu nerozumíme. Jak můžeme najít rovnováhu mezi smířením se s tím, že některé věci nepochopíme, a mezi upřímnou touhou a úsilím porozumět alespoň tomu, co poznat lze a je třeba?

„UDRŽUJ TA SLOVA V TAJNOSTI“

A ty, Danieli, udržuj ta slova v tajnosti a zapečeť tuto knihu až do doby konce. Mnozí budou zmateně pobíhat, ale poznání se rozmnoží. (Da 12,4)

Osobní studium

Co řekl Hospodin Danielovi v úvodním textu (Da 12,4; porovnej se Zj 22,10)? Jak těmto slovům rozumíš?

Není neobvyklé slyšet, jak kazatelé používají Da 12,4 k předpovídání vzestupu technologického a vědeckého poznání těsně před příchodem Krista. Mnozí jej používají také k popisu pokroků v rychlosti cestování, které se udály za poslední století. I mnoho adventistických knih zvolilo tento přístup. Přestože se jedná o rozumné interpretace, máme dost důvodů předpokládat, že význam textu je mnohem širší.

Andělův pokyn Danielovi začíná příkazem „udržuj ta slova v tajnosti a zapečeť tuto knihu“. Předmětem diskuze je samotná kniha Daniel. Co když je to tak, že se „poznání“, které se na konci časů náhle rozroste, bude týkat právě pochopení samotné knihy Daniel?

V tom se kniha Daniel zásadně liší od knihy Zjevení. Jan totiž dostal přesně opačný příkaz než Daniel: „Nezapečeťuj knihu

se slovy tohoto proroctví: čas je blízko“ (Zj 22,10). Záměrem Zjevení bylo, aby ho lidé chápali hned od začátku, protože „čas je blízko“. Naproti tomu kniha Daniel měla být jasněji pochopena až v určité chvíli ve vzdálené budoucnosti.

V průběhu staletí se knihu Daniel pokoušelo vysvětlit mnoho křesťanských myslitelů. Mnohým se podařilo učinit při výkladu knihy zásadní objevy. Pochopení knihy Daniel se však rychle rozrostlo po skončení proroctví o 1260 „dnech“, které skončilo v roce 1798. Právě tehdy začali postupně různí vykladači na celém světě přicházet k závěru, že se kolem roku 1843 stane něco velkolepého. Nejpozoruhodnější z nich byl William Miller, jehož kázání nastartovalo velké adventní hnutí devatenáctého století a rozpoutalo řetěz událostí, které měly za následek vznik církve adventistů a jasné pochopení poselství tří andělů.

Jinými slovy, zrod celosvětového adventního hnutí je naplněním Danielovy předpovědi, že se v době konce „rozmnoží poznání“ (Da 12,4).

Aplikace

Při pohledu na roztržštěnost křesťanského světa a obrovské rozdíly v chápání zásadních pilířů biblického poselství je zřejmé, že i mezi věřícími panuje určitá „temnota“ a odklon od mnohých Bohem zjevených pravd (včetně těch prorockých). Má v takové situaci ještě smysl klást důraz na „pravdu“ a správné „poznání“? A pokud ano, jak se u toho vyhnout lákavému nebezpečí pýchy, povyšování se a odsuzování druhých?

STUDIUM BIBLE

Amen, pravím vám: Dokud nepomine nebe a země, nepomine jediné písmenko ani jediná čárka ze Zákona, dokud se všechno nestane. (Mt 5,18)

¹⁵*Od dětství znáš svatá Písma, která ti mohou dát moudrost ke spasení, a to vírou v Krista Ježíše.*

¹⁶*Veškeré Písmo pochází z Božího Ducha a je dobré k učení, k usvědčování, k nápravě, k výchově ve spravedlnosti, ¹⁷aby Boží člověk byl náležitě připraven ke každému dobrému činu. (2Tm 3,15–17)*

Osobní studium

Adventisté sedmého dne vděčí Williamu Millerovi za lepší pochopení biblických proroctví. Zatímco jeho poznání klíčových pasáží (například Da 8,14) nebylo dokonalé, Millerova metodologie byla důležitá, protože připravila půdu pro hnutí lidí věrných Bohu i závěru dějin tohoto světa.

K jakému postoji k biblickým proroctvím nás vyzývají tyto verše?
Mt 5,18

2Tm 3,15–17

L 24,27

Z určitého pohledu se studium Bible může podobat skládání puzzle. Pokud složíme dohromady jen dva nebo tři kousky, je téměř nemožné rozeznat celý obrázek. Možná se nám bude zdát, že na těch několika spojených kouscích vidíme část koně, a tak usoudíme, že skládáme obraz koňského stáda. Ale několik dalších kousků odhalí slepici a krávu. A když nakonec dokončíme celou skládačku ze stovek dílků, najednou uvidíme, že jsme celou dobu skládali obrázek, na kterém se nachází město, farma s mnoha zvířaty a v pozadí jsou lesy a vysoké hory.

Mnozí křesťané dělají při studiu Bible tu chybu, že s ní zacházejí jako se sbírkou samostatných, nesouvisejících výroků nebo přísloví, které mohou použít k řešení jakékoli situace. Najdou si někde na konci svého vydání Písma seznam veršů ke konkrétnímu tématu (výchova dětí, deprese, alkoholismus, problémy v rodině a podobně) a předpokládají, že tyto verše tvoří souhrn biblického učení k danému problému.

Naneštěstí přistupují často stejně i k proroctvím. Vytrhávají jednotlivé verše z kontextu a porovnávají je se současnými událostmi ve světě, namísto toho, aby dané verše srovnávali s tím, co říká Bible na jiných místech. Takový přístup vede ke vzniku stále nových výkladů proroctví publikovaných na internetu nebo knižně. Ty je třeba samozřejmě vždy jednou za čas aktualizovat, protože se ve svých předpovědích mýlili úplně ve všem: v místě, čase i předpovídané události.

Proto při našem studiu proroctví (a vlastně celé Bible) je tak důležité neskákat z verše na verš. Namísto toho je třeba prostudovat si systematicky a pozorně vše, co o konkrétním tématu Bible říká, a vzít v úvahu i kontext, ve kterém to říká. Je velmi snadné vytrhnout pasáž z kontextu a najít v ní to, co bychom sami chtěli slyšet.

Aplikace

V čem spočívá nebezpečí používání jen některých biblických textů pro podporu vlastního názoru či učení církve? Co můžeme udělat, abychom se nenechali do této lákavé pasti chytit?

OBRAZNĚ, NEBO DOSLOVA?

²Daniel řekl: „Viděl jsem v nočním vidění, hle, čtyři nebeské větry rozbouřily Velké moře.

³A z moře vystoupila čtyři veliká zvířata, odlišná jedno od druhého.“ (Da 7,2.3)

¹⁷Ta čtyři veliká zvířata, to čtyři králové povstanou v zemi. [...] ²³Čtvrté zvíře – na zemi bude čtvrté království, to se bude ode všech království lišit. (Da 7,17.23)

Osobní studium

Při studiu proctví si musíme velmi často odpovědět na otázku, zda konkrétní vyjádření máme chápat doslovně, nebo obrazně. Jak lze určit, zda autor použil symbolický jazyk? A jak můžeme zjistit, co konkrétní symbol představuje? Nejdůležitější je při takovém rozhodování zjistit, jak je konkrétní symbol (postava, místo, událost) chápán v celé Bibli, tedy ne, jak mu rozumíme my dnes. Někteří například aplikují symbol medvěda z Daniela 7 na současné Rusko, neboť právě medvěd se dnes často používá jako symbol Ruska. Toto však není dobrý ani bezpečný způsob interpretace prorocké symboliky.

Při čtení následujících textů dovol, aby se Bible stala svým vlastním vykladačem a sama určila význam textu. Jaký prorocký symbol je společný pro jednotlivé texty a co podle Bible představuje?

Da 7,7; Da 8,3; Da 7,24

Zj 1,16; Ef 6,17; Žd 4,12

Zj 12,1; Zj 21,2; Ef 5,31.32; Jr 6,2

Použitím jednoduchého pravidla, že Bible sama definuje pojmy, které používá, se vytratí většina „tajemství“ týkajících se prorockých symbolů. Vidíme například, že roh může symbolizovat politickou moc nebo národ. Meč může symbolizovat Boží slovo. A žena může symbolizovat církev. Na tomto příkladu lze poměrně dobře vidět, jak Bible vysvětluje sebe sama.

Zůstává však odpověď na otázku, proč by se Bible měla vyjadřovat v symbolech, místo toho, aby byla jasná, konkrétní a přímočará? Proč by například Petr v 1Pt 5,13 záhadně označoval město Řím jako Babylón?

Existuje zřejmě několik důvodů, proč se Bůh rozhodl oznamovat své poselství v prorockých symbolickým jazykem. V případě novozákonní církve, kdyby kniha Zjevení jasně označila Řím za původce zla, už tak nebezpečné pronásledování církve by se mohlo ještě více vyostřit. Ať už jsou důvody jakékoli, můžeme se spolehnout, že Bůh chce, abychom pochopili, co použité symboly znamenají.

Aplikace

Některé symboly a proctví jsou i dnes pro nás záhadou. Jak nám může pomoci posílit naši víru to, že se soustředíme na to, čemu rozumíme?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Přečtěte si části „Millerovo „poznání““ a „Bible mluví o osobním příchodu Ježíše Krista“ z 18. kapitoly „USA 1844 – očekávání Kristova příchodu“ z knihy *Velké drama věků* (GC 319–324; VDV 213–216).

„Kazatelé i členové církvi prohlašovali, že proroctví z knihy Daniel a Zjevení jsou nesrozumitelným tajemstvím. Pán Ježíš však upozorňoval své následovníky na výroky z knihy proroka Daniela, které se uskuteční v určené době. Řekl: ‚Kdo čteš, rozuměj!‘ (Mt 24,15). Tvrzení, že kniha Zjevení je tajemstvím, kterému nelze rozumět, odporuje samotnému názvu této knihy. Kniha Zjevení začíná slovy: ‚Zjevení, které Bůh dal Ježíši Kristu, aby ukázal svým služebníkům, co se má brzo stát... Blaze tomu, kdo předčítá slova tohoto proroctví, a blaze těm, kdo slyší a zachovávají, co je tu napsáno, neboť čas je blízko‘ (Zj 1,1–3). [...]

Jak mohou přes toto svědectví Písma tvrdit, že kniha Zjevení je tajemství, které člověk nemůže pochopit? Kniha Zjevení je odhalené tajemství, otevřená kniha. Její studium vede mysl k proroctví Daniela a obě tyto prorocké knihy poskytují nejdůležitější Boží pokyny ohledně událostí, ke kterým dojde v závěru dějin tohoto světa.

Pán Janovi ve vidění ukázal pozoruhodné a zajímavé události z dějin církve. Jan viděl stav Božího lidu, hrozící nebezpečí, zápasy i jeho konečné vysvobození. Zaznamenal závěrečná poselství, která povedou k dozrání žně světa buď do snopů pro nebeskou sýpku, nebo do otepí pro oheň zkázy. Jan viděl nesmírně důležité skutečnosti – zvláště pro církev posledních dnů –, aby se lidé, kteří se odvrátí od bludu k pravdě, mohli dozvědět o nebezpečí a bojích, jež je čekají. Nikdo nemusí žít v nejistotě, co přijde na tento svět.“ (GC 341.342; VDV 227.228)

Otázky k rozhovoru

1. *Jakým způsobem může studium proroctví výrazně posílit naši víru? Která proroctví – napsaná před tisíci lety o událostech, jež se stanou o stovky nebo tisíce let později – vám pomohla zvýšit důvěru v Bibli a v Boha, který ji inspiroval? V čem nám proroctví v Da 2 dává silné a logické důvody, abychom důvěřovali nejen tomu, že Bůh existuje, ale také že zná budoucnost?*
2. *Jak se můžeme chránit před mnoha „divokými“ spekulativními pokusy vykládat proroctví? Setkali jste se s takovými výklady i v naší církvi? Jak jste reagovali? Proč musíme být opatrní a řídit se slovy apoštola Pavla: „Všecko zkoumejte, dobrého se držte“ (1Te 5,21)?*